

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 6.

Fredagen den 8 Februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 2, angående öfverlemnande till Särskilda Utskottet af åtskilliga till Stats-Utskottet hänvisade motioner.

Ang. öfverlemnande till Särskilda Utskottet af två motioner.

Utskottet hade deruti hemställt under *litt. a*:

att Friherre R. Klinckowströms inom Första Kammaren afgifna motion, N:o 9, angående bestämmande af några hufvudgrunder för landtförsvarets organisation, måtte få till Särskilda Utskottets behandling öfverlemnas.

Efter uppläsning af denna hemställan yttrade

Herr Carl Ifvarsson: Jag ämnar icke framställa något särskildt yrkande, utan min afsigt är blott att fästa uppmärksamheten på, att ju flera motioner öfverlemnas till Särskilda Utskottet, desto längre dröjer det, innan Utskottet hinner afsluta sina arbeten. Och häraf blifver åter en följd, att statsregleringen försenas, och att riksdagen kommer att fortvara längre än eljest vore behöfligt. Kammaren må för öfrigt besluta öfver motionen huru som helst. Jag för min del tror, att den kan behandlas lika väl på det ena som på det andra stället. Någon annan erinran vid den föredragna punkten har jag icke att göra.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Hvad Utskottet föreslagit under *litt. b*. blef derefter jemväl bifallet.

§ 2.

Föredrogs och biföllos, hvart efter annat, Bevillnings-Utskottets nedannämnda utlåtanden:

N:o 2, angående öfverlemnande till Särskilda Utskottet af en
Andra Kammarens Prot. 1878. N:o 6.

utaf Herr H. L. Rydin inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 43;

N:o 3, angående öfverlemnande till Särskilda Utskottet af en utaf H. L. Rydin inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 44;

N:o 4, angående öfverlemnande till Särskilda Utskottet af en inom Första Kammaren af Herr A. Anderson väckt motion; och

N:o 5, angående öfverlemnande till det Särskilda Utskottet af en inom Andra Kammaren af Herr A. Adlercreutz väckt motion.

§ 3.

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion.
N:o 15.*

Förekom till behandling Lag-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Andra Kammarens remiss af motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående omarbetande af krigslagarne.

Uti berörda af Herr *Carl Ifvarsson* m. fl. afgifna motion, N:o 15, hvilken blifvit af Andra Kammaren hänvisad till Lag-Utskottet, var föreslaget: "att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att krigslagarne med snarast möjliga omarbetas i den rigtningen,

att straffen under fredstid i allmänhet mildras;

att i följd deraf latituden minskas sålunda, att de strängare straffbestämmelserna modifieras;

att vid enahanda förbrytelse straffen för alla grader blifva likartade;

att ett otvifvelaktigt skydd beredes underordnade, då de af förmän förolämpas eller misshandlas och då de deröfver klaga; samt

att förbrytare mot krigslagarne icke sammanblandas med andra brottslingar".

Och hade Utskottet, som ansåg denna fråga icke falla inom omfånget för Lag-Utskottets i grundlagarne utstakade verksamhet, af sådan anledning funnit sig föranlätet att till Andra Kammaren återlemna den ifrågavarande motionen; mot hvilken åtgärd Herr *Torpadie* anmält en vid utlåtandet fogad reservation, deruti Herrar *Nils Pettersson, Magnus Jonsson, Anders Persson, J. Smedberg, Stråle* och Friherre *Nordenfalk* instämt.

Efter ärendets föredragning hos Kammaren lemnades ordet på begäran till

Herr *Carl Ifvarsson*, som anförde: Jag för min del kan icke godkänna Utskottets hemställan i dess nu föredragna utlåtande. Jag ser att många af Utskottets ledamöter reserverat sig deremot och anser att de gifvit goda skäl för sin reservation.

På dessa skäl stöder äfven jag mitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan och om motionens återlemnande till Utskottet. Men derjemte vill jag fästa uppmärksamheten på, att Utskottet icke inom den i arbetsordningen föreskrifna tid af åtta dagar från motionens emottagande återlemnadt densamma till Kammaren. Motionen har nemligen tillhandakommit Utskottet den 25 sistlidne Januari, och utlåtandet är dateradt den 4 i denna månad, hvaraf framgår, att den föreskrifna tiden, för att ett återlemnande sådant som det nu skedda må kunna ega rum, är försummad. Detta är ett ytterligare skäl att förklara, det Utskottet bör behandla motionen. Jag yrkar derföre att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte till Lag-Utskottet återlemna motionen, för att der i behörig ordning handläggas.

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion.
N:o 15.
(Forts.)*

Herr Stråle: Då jag nu tillåter mig att yttra några ord emot Lag-Utskottets föreliggande utlåtande, så sker det ingalunda af någon betänklighet, att icke den ifrågavarande motionen skulle kunna blifva noggrant behandlad af ett tillfälligt Utskott. Det lider nemligen intet tvifvel, att icke frågan äfven i ett sådant Utskott kan få en grundlig och fullt tillfredsställande utredning, ehuruval å andra sidan medgifvas måste, att ett ordinarie Utskott, hvilket är sammansatt af ledamöter från båda Kamrarne och som har tillgång till så väl särskild sekreterare som öfrigt kanslibitråde, bör lättare än ett tillfälligt Utskott kunna åstadkomma denna utredning. Men, som sagdt, det är icke denna del af frågan, som hos mig uppväckt betänklighet emot ett bifall till Utskottets förslag. Utskottet har nemligen motiverat sin åtgärd att återlemna motionen uteslutande dermed, att densamma icke fölle inom omfånget för Utskottets i grundlagen utstakade verksamhet. Häraf skulle blifva en följd, att den, som icke delar nämnde af pluraliteten inom Utskottet uttalade uppfattning, gör sig skyldig till ett brott emot grundlagen, derigenom att han ifrågasätter, att Lag-Utskottet skulle öfverskrida sin befogenhet. Mot en sådan uppfattning måste jag inlägga en protest, emedan grundlagens föreskrifter i detta fall ingalunda äro så klara och ostridiga, som Utskottets pluralitet tyckes anse. Regeringsformens 53 § stadgar, att Lag-Utskottet skall utarbete "de från Kamrarne remitterade förslag till Civil-, Kriminal- och Kyrkolagarnes förbättring". Att en strafflag för krigsmakten faller inom kriminal-lagstiftningens område torde icke kunna förnekas, och följaktligen måste äfven medgifvas, att en dylik lag kan i vissa delar blifva föremål för Lag-Utskottets behandling. Detta framgår äfven af 42 § i Riksdagsordningen, hvarest, såsom bekant, förklaras, att "under civil- och kriminallag böra äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten".

Nu har man visserligen sagt, att strafflagen för krigsmakten af 1868 och diciplinstadgar af samma år röra endast medborgare inom krigsstaten; detta må nu så vara, men å andra sidan är det otvetydigt, att den af Herr Carl Ifvarsson väckta motionen — för

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)*

den händelse densamma skulle erhålla en gynsam utgång — kommer att angå äfven medborgare, som kunna sägas stå utom krigsstaten. Att denna grundsats redan blifvit inom Riksdagen uttalad, inhämtas af en reservation vid ett Lag-Utskottets år 1874 afgifna betänkande, deri frågan vidrördes, i hvilken reservation äfven åtskilliga ledamöter från denna Kammare instämde. Man anmärkte då, att genom den ifrågasatta värnpligtslagens antagande medborgarnes förhållande till krigslagarne ostridigt skulle blifva annorlunda än förut. Jag anför detta icke såsom något absolut argument för att Lag-Utskottet skulle hafva upptagit frågan, utan såsom ett bevis på, att, om Lag-Utskottet behållit motionen, detta icke varit i strid mot grundlagens anda. Jag erkänner villigt att olika meningar härvidlag kunna göra sig gällande, men jag vågar påstå att den praxis, som under de senare åren inom Riksdagen följts, står i strid mot hvad som Lag-Utskottet här föreslagit, och det är hufvudsakligen på denna grund, som jag för min del icke kunnat deltaga i det föreliggande beslutet. Vid 1874 års riksdag väcktes, såsom Herrarne behagade erinra sig, af en ledamot inom denna Kammare en motion om vatten- och brödstraffets afskaffande, och i 2:dra punkten af Lag-Utskottets utlåtande N:o 24 i anledning af denna motion behandlar Lag-Utskottet sjelft frågan om lämpligheten eller olämpligheten af detta straff. Detta förslag afstyrktes då af Lag-Utskottet, men ingalunda på den grund, att Lag-Utskottet icke skulle hafva rätt att behandla frågan, utan af helt andra skäl. Detta afstyrkande utlåtande bifölls af Första Kammaren, utan att der yttrades ett enda ord derom, att frågan skulle i någon mån hafva tillhört tillfälligt Utskotts behandling. Inom Andra Kammaren afslogs betänkandet och antogs en af öfvannämnda reservanter föreslagen skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, hvilken fråga till följd af Kamrarnes olika beslut förföll. Vid sistlidet års riksdag, då enahanda motion väcktes af samme motionär, föreslog Lag-Utskottet i sitt utlåtande N:o 15, 2:dra punkten: "att Riksdagen uti skrifvelse till Kongl. Maj:t i underdånighet måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke den i disciplinstadgan för krigsmakten den 11 Juni 1868 såsom disciplinstraff stadgade straffart af arrest vid vatten och bröd må kunna utbytas emot ett annat, mera ändamålsenligt bestraffningssätt". Då hade Lag-Utskottets majoritet så mycket mindre att invända mot frågens upptagande till behandling, som Utskottet vid nämnda riksdag tillstyrkte en punkt af hvad som nu föreligger i Herr Carl Ifvarssons motion. Detta tillstyrkande kom under diskussion i Första Kammaren, och Kammarens dåvarande Talman hyste icke någon betänklighet vid att framställa proposition på bifall eller afslag. I samma Kammare yttrade sig två generaler visserligen om olämpligheten af att borttaga vatten- och brödstraffet, men ingen af dem hade något mot sättet för frågans behandling att invända eller yttrade något om att Kongl. Maj:t uteslutande egde beslutanderätt i detta hänseende.

Vidare yttrade sig i Första Kammaren Lag-Utskottets nuvarande ordförande och tillstyrkte bifall till det föreliggande för-

slaget. Af denna Kammare blef den föreslagna skrifvelsen bifallen, utan att man dervid uttalade någon betänklighet emot att Lag-Utskottet behandlat frågan. Jag hemställer, om man icke vid sådant förhållande har rättighet att säga, att här föreligger ett prejudikat, som gifver Lag-Utskottet befogenhet att upptaga och behandla föreliggande fråga.

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)*

Lägger man till dessa tvenne skäl ännu ett, och detta rent praktiskt, nemligen det, att om Lag-Utskottet upptagit motionen till behandling, så hade ingen derom gjort någon anmärkning.

Jag tillåter mig anföra detta för att jag icke skulle anses såsom grundlagsbrytare, då jag uppfattat frågan så, att Lag-Utskottet bort behålla motionen. Nu vill jag dock å andra sidan säga, att jag icke vill framställa något yrkande om motionens återlemnande till Utskottet egentligen derföre, att då jag antager att Första Kammaren kanske i denna stund bifallit Utskottets hemställan, så måste, om denna Kammare fattar ett annat beslut, frågan dragas under Konstitutions-Utskottets pröfning. Jag tror nemligen att det icke är lämpligt att så här i Riksdagens första timme, då så många och stora frågor föreligga till dess behandling, uti en fråga af mindre vigt vidtaga en åtgärd, som kan leda till olika uppfattning Kamrarne emellan.

Vid sådant förhållande låter jag mig derför nöja med Lag-Utskottets framställning. Men jag har emellertid velat till protokollet uttala min uppfattning af, huru denna fråga rätteligen bort behandlas.

Herr Thomasson: Såsom Kammaren af reservanternes antal och namn behagade finna, är jag den ende af denna Kammarens ledamöter inom Lag-Utskottet, som deltagit i Utskottets föreliggande beslut; och det torde derföre åligga mig att söka gifva skäl för den mening, som för Utskottets åtgärd att återlemlna motionen ligger till grund.

Sedan Andra Kammaren fattat beslut om tillsättande af ett särskildt Utskott för att behandla de af 102 utaf denna Kammares ledamöter väckta motionerna angående grundskatternas afskrifning och landtförsvarets ordnande m. m., blef detta beslut af Första Kammaren biträdt, dock med den förändringen, att Första Kammaren förklarade att ifrågavarande, af Herr Carl Ifvarsson m. fl. väckta motion icke skulle till det Särskilda Utskottet hänvisas. Skälet till detta beslut var, såsom man finner af den härom inom Första Kammaren förda diskussionen, att då särskildt Utskott endast har att upptaga frågor, som tillhöra *ständigt* Utskotts behandling, men denna motion berör ämnen, som ligga inom omfånget af den lagstiftningsrätt, som tillkommer Kongl. Maj:t ensam, kunde motionen, hvilken således icke tillhör ständigt Utskotts behandling, icke heller till särskildt Utskott öfverlemnas. Detta Första Kammares sålunda motiverade beslut godkändes af Andra Kammaren, och det enligt min uppfattning med fullt fog. Det heter i 42 § Riksdagsordningen: "Lag-Utskottet skall meddelade utlåtande öfver de från Kamrarne dit hänvisade förslag till

Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)

stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.“ Följaktligen har Lag-Utskottet icke att behandla krigslagstiftningen i hvad den afser personer *tillhörande* krigsstaten. Vare sig man ser på motiveringen af Herr Carl Ifvarssons i fråga varande motion eller deri framställda yrkanden, så torde det icke kunna förnekas, att densamma hufvudsakligen afser personer hörande till krigsstaten, äfven om man dervid kunde erinra, hvad jag likväl ej medgifver, att de förändringar, som åsyftas, komma att beröra äfven personer utom krigsstaten. Men att Lag-Utskottet, derföre att *en mindre del af* motionen kan ligga inom befogenheten för dess verksamhet, skulle till behandling upptaga *hela* motionen, oaktadt den till sitt *väsentliga* och *hufvudsakliga* innehåll ligger utom det verksamhetsområde, som grundlagen tillmätt Lag-Utskottet, det tror jag icke kan vara förenligt med en sund grundlagstolkning. Det högsta man i detta afseende kunde komma till vore väl, att Lag-Utskottet från motionen skulle hafva afsöndrat den lilla del deraf, som enligt grundlagen tillhör dess handläggning, och deremot skjutit ifrån sig den hufvudsakligaste, utom Utskottets befogenhet liggande delen deraf. Men till hur liten fromma för saken detta skulle varit, torde hvar och en lätteligen finna.

Jag har derföre inom Utskottet biträdt den meningen, att motionen i dess helhet skulle till Andra Kammaren återlemnas. Då jag nu yrkar bifall till detta Utskottets beslut, sker det likväl under förklarande, att jag för min del gerna ser, att Kammaren vidhåller sin genom remissen uttalade mening, och att frågan således, då, enligt hvad jag har anledning antaga, Första Kammaren godkänner Utskottets åtgärd, kommer att lösas af Konstitutions-Utskottet.

Herr Danielsson: För min del anser jag att, om Lag-Utskottets här gjorda framställning af Kammaren bifalles, Kammaren på samma gång förklarar, att sista afdelningen i 1 mom. af 42 § Riksdagsordningen är helt och hållet upphäfd eller åtminstone utan betydelse. Ty för min del kan jag icke läsa detta grundlagsstadgande annorlunda, än att med det der förekommande uttrycket “äfven“ menas, att deri omförmälda lagar och författningar röra så väl de personer, som höra till krigsstaten som sådana, hvilka stå utom densamma; och då motionen har en så vidsträckt omfattning, att nästan hvarje medborgare inom landet kan komma att af dess utgång i mer eller mindre mån beröras, så kan jag icke förstå, att Lag-Utskottet säger, att den icke tillhör dess handläggning. Jag vill nemligen ännu en gång upprepa, att i omförmälda stadgande tydligen säges, att der nämnda författningar skola tillämpas *äfven* på medborgare utom krigsstaten, hvaraf framgår, att de äfven ega tillämpning på medborgare jemväl inom nämnda stat. Jag instämmer derföre med dem, som

reserverat sig mot Utskottets framställning, och tror icke att denna Kammare bör rädas för att i detta fall motse Konstitutions-Utskottets dom. Jag är nemligen öfvertygad att de personer, som sitta inom detta Utskott, äro så förfarne i grundlagens rätta tolkning och betydelse, att dess utslag skall låta den af reservanterne uttalande åsigt komma till heder.

Jag yrkar således att Kammaren, med afslag å Utskottets framställning, måtte hänvisa motionen till behandling af Lag-Utskottet.

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)*

Herr Torpadie: Efter det anförande, som af en ärad representant på stockholmsbanken nyss blifvit hållet, har jag i sjelfva verket icke mycket att tillägga, utan vill blott yttra några ord.

Då jag först märkte, att jag kommit i det för mig icke särdeles behagliga predikament att nödgas yttra mig i denna fråga, försökte jag, så godt jag förmådde, att sätta mig in i hit hörande stadganden och kom då till det resultat, som synes af den vid Utskottets föreliggande betänkande fogade reservation. Det är mig alldeles omöjligt att komma förbi det resonnement, som jag der tillåtit mig göra. Så framt man skall förstå något med de uttryck, som förekomma i § 42 Riksdags-ordningen angående medborgare utom krigsstaten, kan jag omöjligen komma till annan åsigt. Jag medgifver visserligen gerna och villigt, att den öfvertygelse, som andra här uttalat i denna fråga, kan hafva skäl för sig, och vill derföre, lika litet som herr Stråle, göra något yrkande som kan bringa saken under Konstitutions-Utskottets bedömande. Jag har endast sökt ådagalägga, att då denna Kammare förut — och enligt min tanke med full rätt — till Lag-Utskottet remitterat motioner i enahanda syfte som den nu ifrågavarande, väckta vid tvenne föregående riksdagar af en ärad representant inom Kammaren, Kammaren också nu handlat fullt riktigt, då Kammaren, i likhet med hvad den vid nämnda tillfällen gjorde, till Lag-Utskottet remitterat i fråga varande motion.

Herr Carl Ifvarsson: Det har varit ganska egendomligt att höra, hurusom tvenne reservanter här uppträdt och med starka skäl förfäktat den mening, som de i reservationen uttalat derom, att Lag-Utskottet bör behandla denna motion, men icke förty sedermera förklarar att de, vid det förhållande, att Lag-Utskottet till Andra Kammaren återlemnar samma motion, afstå från sitt inom Utskottet afgifna votum. Det har, säger jag, varit ganska egendomligt och tyder derpå, att deras åsikter icke äro så fasta. som man skulle vilja tro, i anledning af den motivering som förekommer i den afgifna reservationen; ja, det ser till och med ut, som fruktade de för denna frågas dragande under Konstitutions-Utskottets ompröfning. För min del fruktar jag alls icke en sådan åtgärd; ty, låt vara att den ena eller andra Kammaren får rätt i sin uppfattning beträffande behandlingen af denna motion, i händelse Kamrarne stanna i olika beslut, så lär detta icke vara af någon synnerlig betydelse med afseende å sjelfva motionens

*Om remiss af
Herr Carl
Ivarssons
med fleres
motion.
N:o 15.
(Forts.)*

öde. Den kommer naturligen att behandlas antingen af Lag-Utskottet eller af Tillfälligt Utskott och derefter af båda Kamrarnarne. Jag tror således frågan hvarken komma att vinna eller förlora på det beslut som Kammaren, beträffande densamma, nu går att fatta, men jag anser eu omständighet dervid vara ganska beaktansvärd, den nemligen, att en stor fördel ligger deri, att man får erfara Konstitutions-Utskottets mening i denna fråga, hvilken mening må hända kan få inflytande på lösningen af en annan fråga. Jag ämnar nemligen väcka en motion om Riksdagens rätt att deltaga i stiftandet af krigslagar, då det naturligtvis skulle vara intressant att se, om och i hvad mån Konstitutions-Utskottet anser sådan rätt tillkomma Riksdagen redan nu. Af denna anledning är det, som jag för min del ej har något emot att få nu föreliggande fråga dragen under Konstitutions-Utskottets ompröfning, om så behöfs, och är det således långt ifrån att jag, i likhet med reservanterne, skulle hysa några farhågor, om detta inträffade.

En ledamot af Lag-Utskottet har här förklarad, att han vore af samma mening som den, hvilken inom Utskottet gjorde sig gällande, och anförde huru man inom detsamma förhöll sig vid behandlingen af frågan, huruvida motionen borde till Kamrarnarne återlemnas eller icke. Han nämnde dervid, att inom Utskottet uttalades, att man inom denna Kammare godkänt den motivering, som Första Kammaren för sitt beslut att utesluta motionen från Särskilda Utskottets handläggning begagnat. Jag har för min del icke alls någon kännedom om denna af Första Kammaren begagnade motivering; och hvilka skäl Första Kammaren haft för att utesluta motionen från behandling af det Särskilda Utskottet, kände icke denna Kammare, när dess beslut förra gången fattades, när protokollsutdraget angående Medkammarens beslut icke innehöll någon motivering för samma beslut, utan endast sjelfva beslutet. Till följd deraf beslöt visserligen denna Kammare, att motionen icke skulle behandlas af ett särskildt Utskott, helst som man icke ville tvista med Första Kammaren om hvilka motioner som hörde till detta Utskotts behandling, men Första Kammarens motiv till beslutet voro för denna Kammare alldeles obekanta. För min del antog jag, att detta Kamrarnes beslut icke var af någon synnerlig betydelse, emedan jag ansåg att skälet egentligen var, att det Särskilda Utskottet icke borde belastas med behandlingen af allt för många motioner. Motiveringen må nu hafva varit hvilken som helst, så har densamma icke blifvit pröfvad inom denna Kammare, och det har således ännu mindre inträffat att Kamrarnarne godkänt den motivering, som Medkammaren möjligen använt. Deraf följer också att, när denna Kammare aldrig påstått att denna fråga icke hörde till Ständigt Utskott, Kamrarnarne icke heller är bunden af det beslut, som förut blifvit fattadt och hvilket endast rörde frågan, huruvida motionen skulle behandlas af det Särskilda Utskottet. Det är således en missuppfattning af den ärade talaren, då han förmenade att Andra Kamrarnarne pröfvat den motivering, som han omförmälde, och det vill

deraf synas, som om han inom Utskottet icke satt sig in i denna fråga, sådan den verkligen förelåg.

Det är beklagligt, att man har sådana jurister i Lag-Utskottet, men när Kammaren satt dem dit, får man ock nöja sig dermed och hålla till godo med dem.

Det torde emellertid framgå af hvad jag yttrat, att man icke kan tillerkänna hans invändningar någon betydelse, hvadan jag lemnar dem åt sitt värde.

Jag hemställer fortfarande om afslag på Utskottets framställning och anhåller, att motionen återlemnas till Lag-Utskottet.

Herr Berg: Herr Talman! Mine Herrar! Då det här blifvit ifrågasatt att förklara Lag-Utskottet hafva orätt förfarit, då det återlemnats den motion, som är i fråga, och endast en af Lag-Utskottets egne ledamöter uppträdt till försvar för den af Utskottet uttalade åsigt, anser jag mig, såsom icke tillhörande Utskottet men likväl i allo delande dess åsigt, icke böra underlåta att därför framlägga mina skäl. I 42 § Riksdagsordningen heter det, att »Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af *allmän* civil- kriminal- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.» Att man, på sätt en föregående talare gjort, af detta uttryck »börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten» kan draga den slutsatsen, att till allmän kriminallag äfven skola hänföras de delar af krigslagarne, som angå endast medborgare inom krigsstaten, och att således förslag till stiftande deraf skulle tillhöra Lag-Utskottet, öfvergår min förmåga att tyda lag. Det åberopade ordet *äfven* hänför sig till allmän civil- och kriminallag och antyder blott, att såsom sådan lag *äfven* skola anses de krigslagar som röra medborgare utom *krigsstaten*; men att dit icke räknas lagar, som endast röra medborgare, som tillhöra krigsstaten, synes mig vara uppenbart. Om nu så är förhållandet, skulle frågan vara beroende derpå, om ifrågavarande lag, om hvars ändring motion blifvit väckt, är en allmän kriminallag, som omfattar äfven medborgare utom krigsstaten, eller en särskild lag för endast medborgare inom krigsstaten. Öfverskriften på författningen är »*särskild Straff-Lag för krigsmakten*» och »*Disciplin- Stadga för krigsmakten.*» Att vid dessa författningars utfärdande Kongl. Maj:t ansett den, såsom nämnda öfverskrifter redan antyda, endast angå dem, som tillhöra krigsmakten och icke medborgare i allmänhet är, enligt min uppfattning, synbart deraf, att dessa lagar blifvit af Kongl. Maj:t gifna utan Riksdagens medverkan, hvilket icke lagligen kunnat vara förhållandet, om de angått medborgare utom krigsstaten, emedan i följd af det upplästa stadgandet i Riksdagsordningen, jemfördt med 87 §

*Om remiss af
Herr Carl
Ivarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)*

*Om remiss af
Herr Carl
Ivvarssons
med Aeres
motion,
N:o 15.
(Forts.)*

Regeringsformen, Kongl. Maj:t i sistnämnda fallet icke ensam kunde stifta lag.

Jag erinrar mig också särskildt, att i förslaget till nu gällande krigslag, i hvars granskning inom Högsta Domstolen jag, såsom ledamot der, deltog, man omsorgsfullt sökte att ur de förut gällande krigsartiklarne utplocka alla de många stadganden, som der funnos, rörande medborgare utom krigsstaten. Ut i de äldre krigslagarne, hvilka voro gällande då 1810 års Riksdagsordning utfärdades, funnos nemligen upptagna staffbestämmelser för brott som enskilde begingo mot krigsmakten, såsom öfverfallande af patrull och post, antändande af kronans förråd, delaktighet i rymning, vissa förräderibrott och dylikt. Alla dessa stadganden uteslötos med noggrannhet ur den nya lagen, hvilken ansågs böra göras gällande endast på medborgare inom krigsstaten. Sådant antydes ock uttryckligen i Krigslagens första §§, som hafva för ändamål att bestämma, på hvilka personer lagen eger tillämpning, och bland hvilka i första § nämnas krigsmän i egentlig mening, och i de följande de vid civilstaten anstälde embets- och tjänstemän samt andra, hvilka vid den hafva stadig befattning eller under krig sökt och fått vederbörligt tillstånd att åtfölja krigsmakten i någon tillfällig egenskap. Just för att icke lagens stadganden skulle kunna komma att gälla mot andra än dem, som efter frivilligt aftal anslutit sig till krigsstaten, innehåller lagen, i fråga om beväringen, ett genom särskilda lagar och bestämmelser stadgades, om och i hvilken utsträckning krigslagen skulle å densamma ega tillämpning.

Således är det fullt gifvet, att vid stiftande af lag för beväringen Riksdagen eger för sin del besluta, hvilka inskränkningar som helst i fråga om krigslagarnes tillämpning på de värnpliktige. Men deremot kan icke frågan om sjelfva krigslagarnes upphäfvande och förändring blifva föremål för Riksdagens beslut utan endast för en hemställan till Kongl. Maj:t. Det nämndes, att det nu vore fråga om en helt annan ställning för de värnpliktige än den, som de förut intagit. Jag medger det, men anser icke, att detta har inflytande på nu föreliggande fråga, emedan, såsom jag nämnt, strafflagen för krigsmakten endast har tillämpning på de värnpliktige blott i den mån och utsträckning, som särskild lag, d. v. s. värnpliktslagen, bestämmer och således ej lägger hinder i vägen att i nyssnämnda lag göra de modifikationer i detta afseende, som kunna finnas nödiga. Detta är också, hvad angår de värnpliktige på Gotland, iakttaget i den lag, som om dem nu är gällande, och der den extra judiciella bestraffningen är ordnad efter andra grunder än disciplinstadgan för krigsmakten.

För min del vill jag icke neka, att en så omfattande fråga, som en granskning af strafflagarne för krigsmakten, skulle kunna bättre handläggas af Lag-Utskottet än af ett tillfälligt Utskott. Då jag det oaktadt nu framställer yrkande om gillande af Lag-Utskottets utlåtande, sker det endast derföre, att jag anser mig icke kunna för ändamålsenlighetens skull handla i strid mot grundlagens innehåll, och då jag anser Lag-Utskottet hafva handlat

fullkomligt rätt, då det återskickat motionen, yrkar jag att den samma måtte till tillfälligt Utskott öfverlemnas.

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion.
N:o 15.
(Forts.)*

Herr Nils Pettersson: Såsom af Utskottets betänkande synes, har äfven jag inom Utskottet delat den uppfattning, som finnes uttryckt uti den vid betänkandet fogade reservationen, och det kunde anses öfverflödigt, att jag begärt ordet, då nämnda åsigt redan blifvit utförligt försvarad; men då två talare uppträd för att vederlägga denna åsigt, kan jag icke underlåta att med några ord säga, att enligt min uppfattning af 42 § Riksdagsordningen denna § lika väl kan gifva anledning dertill, att motionen bör af Lag-Utskottet behandlas som att den skall öfverlemnas till tillfälligt Utskott. Det skäl, som af den siste talaren anfördes till stöd för Lag-Utskottets hemställan, att Riksdagen icke hade rätt att i frågan åtgöra något annat än att genom skrifvelse till Kongl. Maj:t uttrycka sin åsigt, synes mig icke vara af någon betydelse, då det nemligen icke är någonting annat än just åstadkommandet af en sådan skrifvelse, motionen åsyftar, och detta uttalande af en så aktad person som den siste talaren gifver tvärtom ett ytterligare stöd för, att reservanterne i sin uppfattning hafva rätt. Jag kan ej heller lemna utan uppmärksamhet, att då det förut visat sig, att Lag-Utskottet behandlat liknande frågor med denna, och då denna motion står i nära sammanhang med frågan om en omorganisation af krigsmakten och beväringstinstitutionen, det nu måste vara allt skäl att beträda samma väg, för hvilket förfarande 42 § Riksdagsordningen icke lägger något hinder i vägen, i synnerhet som här endast är fråga om åstadkommande af en skrifvelse från Riksdagens sida. Jag tror för min del, att, om vi verkligen vilja frågans lösning, vi genom vidtagande af en sådan åtgärd, som den af reservanterne föreslagna, skola hafva bragt frågan i rätta spåret. Huru det än må gå, skall jag dock böja mig för Kammarens mening, äfven derest Konstitutions-Utskottet skulle komma att få afgöra sättet för frågans behandling, hvilken utväg jag för min del icke kan inse innebära någon våda.

Herr Stråle: Jag tillät mig att åter begära ordet till en del derföre, att representanten från Lund, då han nyss hade ordet, tycktes lägga vikt på Första Kammarens motivering till det utlåtande, hvarigenom den förklarade ifrågavarande motion icke böra af det Särskilda Utskottet behandlas. Jag erinrar mig också, att inom Lag-Utskottet åtskilliga af Första Kammarens ledamöter med mycken ifver förfäktade den åsigt, att, eftersom en eller två talare inom Första Kammaran under diskussionen om det Särskilda Utskottets tillsättande yttrat, att denna motion borde af tillfälligt Utskott behandlas, Första Kammaran jemväl genom sitt öförmälda beslut uttalat en sådan åsigt. Jag hemställer dock till talaren sjelf, huruvida i det protokollsutdrag från Första Kammaran, som delgifvits så väl denna Kammaran som Lag-Utskottet, finnes ett enda ord om en sådan motivering. Protokollsutdraget innehåller helt enkelt, att Första Kammaran beslutat tillsättande af ett

Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)

Särskildt Utskott för behandling af vissa uppräknade motioner, bland hvilka denna nu ifrågavarande motion utelemnats, men huruvida den ene eller andre representantens åsigt ligger till grund för detta beslut vet man icke; åtminstone kan den icke ligga till grund för Lag-Utskottets eller denna Kammars beslut i frågan.

Samme talare yttrade vidare, att det vore oförmligt att från motionen afskilja en del och upptaga en annan del. För min del inser jag dock ej, hvarföre icke Lag-Utskottet skulle kunna behandla motionen i dess helhet, då nemligen i alla händelser resultatet icke kunde blifva annat än en skrivelse till Kongl. Maj:t från Riksdagens sida.

Och det är just den praxis, som jag här velat förfäktat och försvara, nemligen att Riksdagen vid flera föregående tillfällen, efter af Lag-Utskottet framställt förslag, aflåtit skrivelse till Kongl. Maj:t äfven i sådana frågor, uti hvilka Riksdagen icke ansett sig hafva någon beslutande rätt. Det är i denna del af frågan, som jag inom Utskottet sökt vindicera Riksdagens rätt.

Jag begärde änyo ordet hufvudsakligen med anledning af den ärade representanten för Höks härad Herr Carl Ifvarssons antydan derom, att jag och de med mig liktänkande inom Lag-Utskottet skulle hysa någon fruktan för att denna fråga kunde komma att dragas under Konstitutions-Utskottets pröfning. Någon farhåga i detta fall förefinnes visserligen icke hos mig, men för min enskilda del har jag icke velat sätta frågan på sin spets, emedan jag har den uppfattning, att frågan icke är af den betydelse att hon borde dragas under Konstitutions-Utskottets afgörande och dymedelst orsaka dissensus mellan Kamrarna. Detta var meningen med min och, som jag tror, äfven en del af de öfriga utskottsledamöternes reservation, men ingalunda någon farhåga för hvad Konstitutions-Utskottet skulle besluta, derest frågan komme att dit hänvisas. Jag vågar påstå, att man kan vara af olika tankar om Lag-Utskottets befogenhet att upptaga till behandling den föreliggande frågan. I detta afseende har en ärad talare här bakom mig lagt särdeles vikt vid de i 42 § Riksdagsordningen förekommande orden *allmän* civil-, kriminal- och kyrkolag. Häremot vill jag åberopa, att enligt 53 § Regeringsformen som jag förre gången tillät mig uppläsa, Lag-Utskottet har "att utarbete de från Kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal- och kyrkolagarnes förbättring". I denna sistnämnda § förekommer således icke ordet *allmän*. Nu äro väl alla öfverens om, att grundlagarne skola tolkas efter ordalydelsen; och då Regeringsformen är den främsta af dem, torde den ock hafva lika bindande kraft som Riksdagsordningen. Ingen lär heller vilja bestrida, att strafflagen för krigsmakten faller under benämningen kriminallag. Vid sådant förhållande kan man väl vara berättigad att hysa någon tvekan om, huru långt Riksdagen bör gå i fråga om öfverlemnande till Kongl. Maj:t af rätten att ensam besluta. För min del anser jag mig, i min egenskap af representant, icke i dylika frågor böra gå längre än nödigt är, och jag anser fortfarande, att åtminstone

denna fråga är af den beskaffenhet att vi böra så mycket som möjligt hålla på Riksdagens beslutanderätt.

Såsom ytterligare stöd för min uppfattning i denna fråga tillåter jag mig påpeka 89 § Regeringsformen, som stadgar att Riksdagen i frågor om förändring, förklaring och upphäfvande af lagar och författningar, som röra rikets allmänna hushållning, icke eger makt att annat eller mera besluta än föreställningar och önsksningar, att hos Konungen anmälas.

I 89 § står således tydligen utstakadt, i hvilka frågor Riksdagen ej har rätt att besluta annat än föreställningar och önsksningar, att hos Konungen anmälas.

Skulle deremot mitt förra yttrande tydas derhän, som skulle jag hysa någon farhåga för att till Konstitutions-Utskottets pröfning öfverlemna denna fråga, ber jag att nu få modifiera det samma sålunda, att jag instämmer i Herr Carl Ifvarssons yrkande om frågans återförvisande till Lag-Utskottet.

Herr Thomasson: Sedan nu mera Herr Berg åt mitt yrkande gifvit den formulering, jag önskade, kunde jag gerna helt och hållet afstå från ordet.

Jag hade visserligen tänkt att yttra några ord i anledning af den stränga dom, Herr Carl Ifvarsson fälde öfver mig som jurist. Men vid närmare besinnande vill jag afstå äfven derifrån och låta hans omdöme i detta fall stå för hans egen räkning. Jag vill endast instämma i det beklagande, han uttalade deröfver, att Kammaren i Lag-Utskottet insatt sådane jurister som jag, då i denna Kammare finnas så många framstående sådane, som i stället der bort få plats.

Herr Wieselgren: Då en ärad talare på stockholmsbanken såsom skäl för sin åsigt om Lag-Utskottets befogenhet i förevarande fall, åberopat den omständigheten, att om än i Riksdagsordningens 42 § onekligen förekommer det der ordet *allmän*, det samma likväl *icke* finnes i Regeringsformen, den *viktigaste* grundlagen, fastän just i dess 53 § Lag-Utskottets befogenhet i fråga om civil-, kriminal- och kyrkolag etc. bestämdes, vill jag i någon mån söka förringa den betydelse, den ärade talaren ville gifva häråt, genom att åberopa 87 § *samma* Regeringsform, der det heter: "Riksdagen eger gemensamt med Konungen makt att stifta *allmän* civil- och kriminallag" etc. Vill man således vid tolkningen af Riksdagsordningen åberopa Regeringsformen, tror jag, att dermed i detta fall föga vinnes, enär det omtvistade ordet verkligen förekommer äfven der. För öfrigt vill det synas mig, som hafva de ärade representanter i Kammaren, hvilka reserverat sig mot Lag-Utskottets beslut, till stöd för sin åsigt mera åberopat prejudikat, på hvad sätt grundlagen i detta fall vid föregående tillfällen uppfattats och tillämpats, än hvad, enligt grundlagens eget bud, dervid bör vara bestämmande: dess ordalydelse. Då likväl ordalydelsen i 42 § Riksdagsordningen icke heller, efter min uppfattning, tillåter mera än en tolkning, och denna just den.

*Om remiss af
Herr Carl
Ifvarssons
med fleres
motion,
N:o 15.
(Forts.)*

Om remiss af Herr Carl Ifvarssons med flere motion, N:o 15. (Forts.) som af Lag-Utskottet omfattats, hemställer jag om bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen framstälde enligt de yrkanden, som förekommit, proposition på *dels*, att Kammaren, med ogillande af Lag-Utskottets åtgärd att återlemna den i fråga varande motionen, ville besluta, att densamma skulle af Lag-Utskottet behandlas, *dels ock* att Kammaren med godkännande af Lag-Utskottets berörda åtgärd ville besluta, att motionen skulle behandlas af Tillfälligt Utskott; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen med ja besvarad. Votering begärdes, med anledning hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs.

Den, som, med ogillande af Lag-Utskottets åtgärd att återlemna Herr Carl Ifvarssons med fleres motion, N:o 15, vill att densamma skall af Lag-Utskottet behandlas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren godkänt Lag-Utskottets i fråga varande åtgärd och beslutat, att motionen skall behandlas af Tillfälligt Utskott.

Omröstningen utföll med 84 Ja mot 63 Nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt Ja-propositionen.

§ 4.

Föredrogos och biföllos:

Lag-Utskottets memorial N:o 2, angående öfverlemnande till Särskilda Utskottet af tre till Lag-Utskottet hänvisade motioner; och samma Utskotts utlåtande N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förändrad lydelse af sjette punkten i 19 § af Förordningen om nya strafflagens införande, och hvad i afseende derå iakttagas skall, den 16 Februari 1864.

§ 5.

På framställning af Herr Talmannen beslöt Kammaren att, i enlighet med hvad Herrar Talmän vid talmanssammanträde öfverenskommit att för Kamrarne föreslå, nästkommande Onsdag den 13 innevarande månad företaga val af dels sex revisorer jemte tre revisorssuppleanter för granskning af Statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels

ock två revisorer och två revisorssuppleanter för hvart och ett af Riksbankens afdelningskontor i orterna.

§ 6.

Herr *Carl Ifvarsson*, hvilken hos Herr Talmannen anmält sig vilja väcka en motion, blef för sådant ändamål uppropad samt afgaf den i fråga varande motionen, som afsåg förändrad lydelse af 87 § Regeringsformen och 42 § Riksdagsordningen.

Denna motion, hvori Herrar *August Petersson* och *Nils Pettersson* förklarade sig instämma, erhöll ordningsnummern 153.

Likaledes anmälde Herr *Ola Andersson* en motion, N:o 154, om underdånig skrifvelse rörande skyldighet för Statistiska Centralbyrån att utgifva en aflöningsstatistik för riket.

Båda här ofvan omförmälda motioner bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *E. Key* under 14 dagar samt Herr *A. Fredenberg* under 8 dagar; och skulle den förres ledighet räknas från den 9 och den senares från den 10 i denna månad.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes Lag-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Lördagen den 9 Februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

§ 2.

Skedde föredragning af de i Kammarens gårdagssammanträde bordlagda motioner; och hänvisades dervid Herr *Carl Ifvarssons* motion, N:o 153, till Konstitutions-Uskottet, samt Herr *Ola Anderssons* motion, N:o 154, till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

§ 3.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning.

Utskottets angående Justitieombudsmannens embetsförvaltning uttalade omdöme lades till handlingarne. ●

Efter uppläsning derpå af Utskottets slutliga anmälan, rörande af Justitieombudsmannen framställt förslag derom, att protokollsutdrag, innefattande föreläggande för förmyndare att vid stadgadt äfventyr fullgöra eftersatt skyldighet att i föreskrifven ordning aflemna redovisning för innehafvande förmynderskap, måtte vardas från stämpel befriade, om hvilket förslags öfverlemnande till Bevillnings-Utskottet Justitieombudsmannen anhållit, yttrade

Herr vice Talmannen Wijk: Jag tager mig friheten föreslå, att Justitieombudsmannens i fråga varande framställning måtte, i enlighet med Lag-Utskottets anmälan, vardas till Bevillnings-Utskottet öfverlemnad.

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit, blef af Kam-maren bifallet.

§ 4.

Herr Talmannen hemställde, under åberopande af derom mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, huruvida Kam-maren

ville besluta, att i sammanträdet nästa Lördag den 16 i denna månad företaga val af de 24 valmän, hvilka, jemte ett lika antal från Första Kammaren, hade att välja Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom sex suppleanter för nämnde valmän; och biföll Kammaren denna hemställan.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Johan Johansson* i Bergsäng under 8 dagar från den 12 samt Herr *N. J. Boström* under 12 dagar från den 16 innevarande Februari.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets memorial N:o 3, angående öfverlemnande till Särskilda Utskottet af en till Stats-Utskottet hänvisad motion.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.